

ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือ
เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำรินในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4

Effective Factors for Farming of Farmers Participating in the Royal
Cattle – Buffalo Bank for Farmers Project in Livestock Area, Region 4

อิทธิพัทธ์ จำรัสบุญหิรัญ^{1/} เจียมจิตต์ เต็มขันธ์มณี^{2/}
Ittipat jumrusboonhirun^{1/} Jeamjit Duamkhanmanee^{2/}

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานบางประการทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ทักษะ ทักษะ การสนับสนุน ปัญหาอุปสรรค ความต้องการในการปฏิบัติ และปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ โดยศึกษาจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำรินในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 จำนวน 398 คน ระหว่างเดือน ตุลาคม 2562 ถึง กุมภาพันธ์ 2563 โดยการสัมภาษณ์เชิงสำรวจ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ถดถอยพหุโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมวิเคราะห์ทางสถิติ

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 52.91 ปี มีประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือเฉลี่ย 8.65 ปี ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ ชกค. โดยรวมมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง (ค่าเฉลี่ย 4.38) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โครงการ ชกค. เป็นนโยบายของรัฐที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในชุมชน (ค่าเฉลี่ย 4.51) การสนับสนุนการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ชกค. ในภาพรวมอยู่ในระดับน้อย (ค่าเฉลี่ย 2.53) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการด้านความรู้ (ค่าเฉลี่ย 3.55) ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ชกค. อยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย 2.76) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัญหาอุปสรรคด้านวิธีปฏิบัติต่อการเลี้ยงโค-กระบือของโครงการ ชกค. เรื่องระยะเวลาการได้รับมอบกรรมสิทธิ์ (5ปี) นานเกินไป (ค่าเฉลี่ย 3.28) ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ชกค. อยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 3.53) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความต้องการด้านการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ เรื่องการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านการเลี้ยงโค-กระบือ (ค่าเฉลี่ย 3.71) และประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำรินในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดี (ค่าเฉลี่ย 3.61) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ (ค่าเฉลี่ย 4.17)

จากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ พบว่า ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำรินในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 มีความสัมพันธ์ต่อการเปลี่ยนแปลงในเชิงบวก คือ ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อโครงการฯ ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ และ ประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (P<.05)

ทะเบียนวิชาการเลขที่ 064(2)-0261(4)047

^{1/} สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40260

^{2/} สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดสุรินทร์ อำเภอเมืองสุรินทร์ จังหวัดสุรินทร์ 32000

คำสำคัญ : ประสิทธิภาพการเลี้ยงสัตว์, เกษตรกรโครงการธนาคารโค-กระบือฯ, พื้นที่ปศุสัตว์เขต 4

Abstract

The objectives of this study were to get some socio-economic backgrounds of Cattle and Buffalo farmers in Livestock Area, Region 4; supporting attitudes problems obstacles, need to practice farmers' practices for farm, Effective Factors for Cattle Farming of Farmers, Participants of the Cattle- Buffalo Bank for Farmers Project According to royal initiative. The study was conducted during October 2019 to February 2020 by surveying and interviewing 398 farmers who have participated in the Royal Cattle – Buffalo for Farmers Project in Livestock Area, Region 4. Data was collected through the use of questionnaires and analyzed using computer for statistic program. In statistical analysis the following methods were employed: percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis.

The results were as follows: The sample population had an average age of 52.91 years. Experience in raising cattle-buffaloes, average 8.65 years. The attitude of farmers towards the project as a whole was strongly opinionated with the mean 4.38, the item with the highest average is that the project is a government policy the benefits farmers in the community with an average of 4.51. Overall support for the treatment of animal husbandry among the project participants was at a low average of 2.53, the one with the highest average is the government support for knowledge with an average of 3.55. Farmers' problems and obstacles were at a moderate level with an average of 2.76. The one with highest average is the obstacle on the project's treatment of cattle – buffaloes, regarding the inheritance period (5 years) to long with an average of 3.28. The demand for the treatment of animal husbandry among the project participants was at a high level with an average of 3.53. The item with the highest average is that the need for support from government organizations on additional training and knowledge in cattle – buffalo farming is average 3.71. And the effectiveness of the farmers of the project participants found the overall level was good with an average of 3.61. The one with the highest average is that participation with communities or organizations has an average of 4.17.

Form studying analyze with regression found that the factors related to effective factors for farming of farmers participating in the Royal Cattle – Buffalo Bank for farmers project in Livestock Area, Region 4. There was a positive relationship with the changes that were farmers' attitude towards the project Needs for the treatment of animal husbandry of the project participants and experience of raising cattle-buffalo Statistically significant at a level of 0.05 ($P < .05$)

Key words : Animal Husbandry Effectiveness, Farmers participating in the Royal Cattle – Buffalo Bank, Livestock Area, Region 4

บทนำ

โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ (ชคก.) กรมปศุสัตว์เป็นผู้รับผิดชอบดำเนินการจัดตั้งขึ้นปี พ.ศ. 2522 เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรผู้ยากจน มีโค-กระบือไว้ใช้แรงงานเป็นของตนเอง รายละ 1 ตัว โดยการเช่า เช่าซื้อ หรือยืมเพื่อการผลิต ในการบริหารจัดการโครงการที่ดีก็จะเกิดผลประโยชน์เพิ่มพูนขึ้น ลูกโค-กระบือที่เกิดขึ้นใหม่ซึ่งเป็นของโครงการ (ชคก.) ก็จะนำไปหมุนเวียนให้บริการแก่เกษตรกรรายอื่นๆต่อไป การดำเนินงานในลักษณะนี้ทำให้เกิดผลประโยชน์ต่อเนื่องไม่สิ้นสุดในปี พ.ศ. 2561 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ (ชคก.) จำนวน 104,605 ราย ชนิดสัตว์ที่การช่วยเหลือเกษตรกร ประกอบด้วย โค จำนวน 76,884 ตัว และกระบือ 33,313 ตัว (กองงานพระราชดำริและกิจกรรมพิเศษ กรมปศุสัตว์, 2561) ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 มีเกษตรกรเข้าร่วมโครงการ (ชคก.) จำนวน 44,673 ราย รวมโค-กระบือ จำนวน 44,810 ตัว คิดเป็นร้อยละ 40.66 ของโครงการ ซึ่งประกอบด้วย โค จำนวน 29,977

ตัว และกระป๋อง จำนวน 14,833 ตัว (กองงานพระราชดำริและกิจการพิเศษ, 2561) และจากรายงานประจำปี สำนักงานปศุสัตว์เขต 4 พบสภาพปัญหาการดำเนินโครงการ (ธคก.) ได้แก่ อายุสัญญาเยี่ยมสัตว์เกินสัญญา 5 ปี จำนวน 25,258 ตัว ลูกสัตว์เกิดอายุเกิน 18 เดือน จำนวน 10,469 ตัว ซึ่งยังไม่ได้ดำเนินการ และบางส่วนไม่มีการติดตามรายงานลูกเกิด จำนวนมากถึง 30,919 ตัว ซึ่งเป็นการไม่ปฏิบัติให้เป็นไปตามระเบียบกรม ปศุสัตว์ว่าด้วยการดำเนินการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ปี พ.ศ. 2556 ส่งผลให้ข้อมูลทะเบียนสัตว์ไม่เป็นปัจจุบัน (สำนักงานปศุสัตว์เขต 4, 2561)

จากสภาพปัญหาการดำเนินโครงการ (ธคก.) ที่พบ ปัจจุบันเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ของโครงการ (ธคก.) ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 มีการปรับตัวเพื่อให้สามารถเข้าร่วมโครงการ (ธคก.) และดำเนินกิจกรรมโครงการ (ธคก.) กันมากขึ้น ดังนั้นเพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 เพื่อประกอบการพิจารณาในการกำหนดแนวทางปรับปรุงแก้ไขกระบวนการ ในการวางแผนให้เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์รายอื่นๆ ได้รู้และเตรียมพร้อมต่อการเข้าร่วมโครงการ (ธคก.) และเกิดความยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคม เศรษฐกิจบางประการ สภาพการเลี้ยงโค-กระบือ ทักษะคิด การสนับสนุน ปัญหาอุปสรรค และความต้องการปฏิบัติงานของเกษตรกร ประสิทธิภาพปฏิบัติงาน และปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรที่ร่วมโครงการธนาคาร โค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4

แนวคิดของการศึกษาและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเรื่องนี้จะศึกษาเน้นหนักเกี่ยวกับประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ และจากการตรวจเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องชี้ให้เห็นว่าประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำรินั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ มาสังเคราะห์โดยศึกษาจากแนวคิดที่สำคัญของ สัญญา สัญญาวิวัฒน์ (2536) วิรัชภูมิ คงคะจันทร์ (2535) สงวน สิทธิเลิศอรุณและคณะ (2522) โยธิน ศันสนยุท และจุมพล พุทธิพรชีวิน (2529) สมพงษ์ เกษมสิน (2514) ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2529) นิศา ชูโต (2531) กรมปศุสัตว์ (2556) กองงานพระราชดำริและกิจการพิเศษ (2561) พงษ์ศักดิ์ อังกสิทธิ์ และคณะ (2540) ปาริชาติ วลัยเสถียร (2543) บุญโชค บรรณสาร และคณะ (2549) ผกามาศ รุ่งเรือง และคณะ (2550) มานิตา จันทรเศรษฐี (2551) สุรพงษ์ ศรีปิยะพันธ์ และคณะ (2551) อธิวิทย์ ขาวบุปผา (2554) สว่าง อังกูโร และคณะ (2556) กิริกิตต์ ฝาสุข (2559) จันทรเพ็ญ ภูผาเด็น และหญิง แก้วเกิด (2561) สุรีย์พร แสงวงศ์ และคณะ (2563)

ระเบียบวิธีการศึกษา

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการศึกษาเชิงบรรยาย (Descriptive) ในลักษณะการศึกษา ณ จุดเวลา (Cross – sectional studies) เก็บข้อมูลด้วยแบบสัมภาษณ์ ที่ผู้ศึกษาสร้างและพัฒนาขึ้น รวบรวมข้อมูล แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อสรุป ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

ขอบเขตของการศึกษา

ประชากรศึกษาเฉพาะเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่ 12 จังหวัด ของสำนักงานปศุสัตว์เขต 4 จำนวน 398 ราย จากเกษตรกรทั้งหมด 44,673 ราย (สำนักงานปศุสัตว์เขต 4, 2561)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ก. ประชากรในการศึกษาเป็นเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 จำนวน 398 ราย

ข. ขนาดตัวอย่างใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง ได้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์โครงการ (ธคก.) ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 ทั้งหมด 44,673 ราย ได้สุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Taro Yamane (Yamane, 1973 อ้างใน บุญธรรม, 2531) จากการคำนวณหาขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane ดังกล่าว ได้หน่วยตัวอย่างเท่ากับ 396.45 ตัวอย่าง เพื่อให้ง่ายต่อการจำแนกและให้เป็นตัวเลขจำนวนคู่ ผู้วิจัยได้ปัดเศษขึ้น จึงกำหนดเป็นหน่วยตัวอย่าง จำนวน 398 ราย และเพื่อให้กระจายข้อมูลตามจังหวัดต่างๆโดยใช้สูตรในการคำนวณสัดส่วนจำนวนกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงสัตว์ (ธคก.) ของแต่ละจังหวัด

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

1. ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ได้แก่ สภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจบางประการ สภาพการเลี้ยงโคนม ทักษะคิด การสนับสนุนการปฏิบัติ ปัญหา และอุปสรรค และความต้องการในการปฏิบัติ

2. ตัวแปรตาม (Dependent Variables) ได้แก่ ประสิทธิภาพการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การตรวจประเมินให้คะแนนประกวดหมู่บ้าน/กลุ่ม ธคก. ที่มีผลการดำเนินงานดีเด่น ระดับเขต ประจำปี 2561 จำนวน 3 หัวข้อ ได้แก่ 1) การจัดการเลี้ยงดู 2) การบริหารจัดการหมู่บ้าน/กลุ่ม 3) การมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือองค์กรต่างๆ

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างเครื่องมือ

การศึกษาในครั้งนี้ ใช้เครื่องมือในการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (Interview schedule) มีลักษณะคำถามทั้งแบบปิด (Closed questions) และคำถามแบบเปิด (Open questions) แบ่งออกเป็น 7 ตอน ดังนี้ 1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจบางประการ 2) สภาพการเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกร 3) ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ 4) การสนับสนุนการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ 5) ปัญหาอุปสรรคในการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ 6) ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ 7) ประสิทธิภาพการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

การทดสอบเครื่องมือ

ทั้งนี้เมื่อสร้างแบบสัมภาษณ์ดังกล่าวแล้ว ได้ทำการทดสอบกับเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ซึ่งไม่ใช่กลุ่มประชากร จำนวน 40 ราย โดยมีวัตถุประสงค์ในการทดสอบมุ่งที่จะปรับปรุงให้มีความตรงในเนื้อหา (content validity) และมีความตรงในเรื่องโครงสร้าง (construct validity) แล้วนำผลที่ได้ในแง่ของคำถามเกี่ยวกับ ทักษะคิด การสนับสนุน ปัญหาอุปสรรค และความต้องการของเกษตรกร มาหาความน่าเชื่อถือความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีสัมประสิทธิ์แอลฟา (Coefficient: α) ของครอนบาค (Cronbach, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด 2543: 96) โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมวิเคราะห้ทางสถิติ มีความน่าเชื่อถือได้ เท่ากับ 0.951, 0.938, 0.848 และ 0.969 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้วิธีการออกไปเก็บข้อมูล และสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือ โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 จำนวน 398 คน ตามแบบสัมภาษณ์ที่ได้จัดทำขึ้น โดยดำเนินการศึกษา ในระหว่างเดือนตุลาคม 2562 ถึง กุมภาพันธ์ 2563

แหล่งข้อมูลแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการนัดวันเวลาไว้ล่วงหน้า เพื่อให้เกษตรกรได้เตรียมให้ข้อมูล ซึ่งมีเจ้าพนักงานสัตวบาล สัตวแพทย์ ประจำสำนักงานปศุสัตว์อำเภอและเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ตำบล พนักงานผู้ช่วยสัตวแพทย์ เป็นผู้ช่วยเก็บรวบรวมข้อมูล และได้ชี้แจงแบบสัมภาษณ์ให้ผู้ช่วยเก็บข้อมูลมีความเข้าใจถูกต้อง ตรงกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความถูกต้อง สมบูรณ์ และครอบคลุมเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) ได้จากเอกสารทางวิชาการ หนังสือ ตำรา บทความทางวิชาการ งานวิจัย ข้อมูลบนอินเทอร์เน็ต รวมถึงเอกสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้เป็นข้อมูลเพิ่มเติมในการอ้างอิง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษา วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตาม ได้แก่ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple regression analysis)

วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยดำเนินการดังนี้

3.1 การวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทางเศรษฐกิจและสังคมบางประการ การสนับสนุนการปฏิบัติงาน สภาพการเลี้ยงโค-กระบือ ทศนคติ ปัญหาอุปสรรค และความต้องการ โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย เลขคณิต ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสูงสุด และค่าต่ำสุด

3.2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่างๆ ที่มีประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุ (Multiple regression analysis)

3.3 การนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอแบบตาราง และบรรยายประกอบ

สรุปผลการศึกษา

1. ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจบางประการ

สภาพทางสังคม การศึกษาสภาพทางสังคมของเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พบว่า เกษตรกรครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.25 และเป็นเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 49.75 ส่วนใหญ่มีอายุอยู่ในช่วง 41 – 60 ปี คิดเป็นร้อยละ 76.88 รองลงมาคือช่วงอายุ 61 – 80 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.82 อายุเฉลี่ย 52.91 ปี ส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 85.43 รองลงมาคือ โสด คิดเป็นร้อยละ 10.30 และหย่าร้าง คิดเป็นร้อยละ 4.27 ส่วนใหญ่จบการศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษา (ป.1 - ป.6) คิดเป็นร้อยละ 62.81 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย (ม.4 - ม.6) คิดเป็นร้อยละ 16.33 และจบปริญญาตรีหรือสูงกว่าคิดเป็นร้อยละ 1.76 และส่วนใหญ่มีตำแหน่งทางสังคมเป็น เกษตรกรทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 86.18 รองลงมาคือ ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน/ผู้ใหญ่บ้าน/สมาชิก อบต., เทศบาล คิดเป็นร้อยละ 6.78 เกษตรกรมากกว่าครึ่งเป็นสมาชิกกลุ่ม

ส่งเสริมอาชีพหรือองค์กรต่าง ๆ ได้แก่ สมาชิกกลุ่ม ธคก. คิดเป็นร้อยละ 66.58 รองลงมาคือ ลูกค้า ธกส. คิดเป็นร้อยละ 20.10

ผลการศึกษาสอดคล้องกับ สุรพงษ์ ศรีปิยะพันธุ์ และคณะ (2551) ศึกษาปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การดำเนินโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริจังหวัดหนองคาย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 53.8 เป็นเพศหญิง เกษตรกรส่วนใหญ่ ร้อยละ 79.2 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และสอดคล้องกับ สว่าง อังกุโร และคณะ (2556) ศึกษาสมรรถภาพการให้ผลผลิตของกระบือและความพึงพอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ : กรณีศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน พบว่า เกษตรกรเป็นเพศหญิง ร้อยละ 53.2 อายุเฉลี่ย 48.3 ปี การศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 83.6 แตกต่างจาก บุญโชค บรรณสาร และคณะ (2549) ศึกษาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 69 อายุเฉลี่ย 46.31 และแตกต่างกับ จันเพ็ญ ภูผาเต็น และหญิง แก้วเกิด (2561) ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พบว่า เกษตรกรเป็นเพศชาย ร้อยละ 54.7 อายุเฉลี่ย 52.4 ปี โดยสังเกตได้ว่าสัดส่วนของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการ ธคก.ระหว่างเพศหญิง และเพศชาย มีอย่างละครึ่ง ส่วนอายุและการศึกษาของเกษตรกร มีผลต่อการทำงานการสร้างแนวความคิดและยอมรับวิทยาการสมัยใหม่ ถือเป็นแนวโน้มที่ดี เพราะเกษตรกรมีโอกาสนำความรู้หรือเทคโนโลยีไปพัฒนา แก้ไขปัญหา ปรับปรุงพัฒนาการเลี้ยงโค-กระบือของตนเองให้ดีขึ้นต่อไป

สภาพทางเศรษฐกิจ

การศึกษาสภาพทางเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้เลี้ยงโค-กระบือโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พบว่าส่วนใหญ่มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด ระหว่าง 1-20 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 84.92 รองลงมาคือ 21-40 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 13.32 พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 12.13 ไร่ ส่วนใหญ่มีพื้นที่คอกและโรงเรือนเลี้ยงโค-กระบือ ระหว่าง 1 - 50 ตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 82.91 รองลงมาคือ 51 - 100 ตารางเมตร คิดเป็นร้อยละ 10.05 พื้นที่คอกและโรงเรือนเลี้ยงโค-กระบือเฉลี่ย 43.25 ตารางเมตร เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่มีพื้นที่แปลงพืชอาหารสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 58.54 รองลงมามี 1-5 ไร่ คิดเป็นร้อยละ 30.65 มีแปลงพืชอาหารสัตว์เฉลี่ย 2.72 ไร่ เกษตรกรประมาณสองในสามมีอาชีพหลักคือทำนาและทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 70.60 รองลงมาคือ ทำนาเพียงอย่างเดียว คิดเป็นร้อยละ 21.86 เกษตรกรครึ่งหนึ่งมีอาชีพรองคือ การเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 55.53 รองลงมาคือ รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 30.90 เกษตรกรส่วนใหญ่มีสมาชิกในครัวเรือนจำนวน 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 65.58 รองลงมาคือ 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 25.63 สมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.42 คน ส่วนใหญ่มีรายได้หลักเฉลี่ยต่อปีต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 83.17 รองลงมาคือ 100,000-199,999 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 10.55 รายได้หลักเฉลี่ยต่อปีเฉลี่ย 66,043.97 บาทต่อปี เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 95.0 รองลงมาคือ 100,000-199,999 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 2.51 รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 37,691.21 บาทต่อปี ส่วนใหญ่มีค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคในครัวเรือน ต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 92.71 รองลงมาคือ 100,000-199,999 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 5.03 ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือนเฉลี่ย 50,896.73 บาทต่อปี เกือบทั้งหมดมีค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหลักต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 96.73 รองลงมาคือ 100,000-199,999 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 1.51 ค่าใช้จ่ายในการประกอบอาชีพหลักเฉลี่ย 30,361.00 บาทต่อปี และเกษตรกรประมาณสองในสามมีค่าใช้จ่ายรวมต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 79.65 รองลงมาคือ 100,000-199,999 บาท

ต่อปี คิดเป็นร้อยละ 16.33 มีค่าใช้จ่ายรวมเฉลี่ย 74,031.16 บาทต่อปี ส่วนใหญ่หนี้สินที่มีในปัจจุบันต่ำกว่า 100,000 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 66.58 รองลงมาคือ 100,000-199,999 บาทต่อปี คิดเป็นร้อยละ 7.04 มีหนี้สินในปัจจุบันเฉลี่ย 133,776.39 บาท

จากผลการศึกษา เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.42 คน พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 12.13 ไร่ ประมาณสองในสามมีอาชีพหลักคือทำนาและทำไร่ คิดเป็นร้อยละ 70.60 และครึ่งหนึ่งมีอาชีพรองคือ การเลี้ยงสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 55.53 รายได้หลักเฉลี่ย 66,043.97 บาทต่อปี เกษตรกรมากกว่าครึ่งไม่มีพื้นที่แปลงพืชอาหารสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 58.54 สอดคล้องกับ จันทรพีญ ภูผาเดิน และหญิงแก้วเกิด (2561) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พบว่า เกษตรกรมีสมาชิกในครัวเรือน 4.49 คน พื้นที่ถือครองเฉลี่ย 11.56 ไร่ ประกอบอาชีพหลักในภาคการเกษตร (ปลูกพืชและเลี้ยงสัตว์) มีรายได้ครอบครัวเฉลี่ย 62,224.71 บาทต่อปี และประมาณครึ่งหนึ่งมีแปลงพืชอาหารสัตว์ ซึ่งแตกต่างจากการศึกษาของ บุญโชค บรรณสาร และคณะ (2549) ศึกษาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่าเกษตรกรมีรายได้ต่อครัวเรือนเฉลี่ย 36,650 บาทต่อปี และแตกต่างจากการศึกษาของ ผกามาศ รุ่งเรือง และคณะ (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร พบว่า เกษตรกร มีรายได้ต่อเดือนระหว่าง 1,501 – 3,000 บาท และแตกต่างกับการศึกษาของ สุรพงษ์ ศรีปิยะพันธุ์ และคณะ (2551) การศึกษาปัญหา สาเหตุ และแนวทางแก้ไข การดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ จังหวัดหนองคาย พบว่าเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือน 1,001 – 3,000 บาท รายได้ต่ำกว่าเนื่องมาจากเกษตรกรประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก และห้วงระยะเวลาในการศึกษาแตกต่างกัน อาจส่งผลให้รายได้ต่อปีแตกต่างกัน

สภาพการเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกร

การศึกษาสภาพการเลี้ยงโค - กระบือของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 เกษตรกรเกือบทั้งหมดมีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโค-กระบือ 1-3 คน คิดเป็นร้อยละ 98.49 รองลงมาคือ 4-6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.26 จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโค-กระบือเฉลี่ย 1.87 คน มีแรงงานหลักที่ใช้เลี้ยงโค-กระบือมาจากในครัวเรือน คิดเป็นร้อยละ 96.48 รองลงมาคือการจ้างแรงงานประจำ คิดเป็นร้อยละ 2.01 และเป็นสมาชิกโครงการธนาคารโค-กระบือฯ 1-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 98.49 รองลงมาคือ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 1.26 เป็นสมาชิกโครงการธนาคารโค-กระบือฯ เฉลี่ย 3.06 ปี เกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือ 0-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 78.64 รองลงมาคือ 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 14.82 ประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือเฉลี่ย 8.65 ปี ส่วนใหญ่มีจำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโค-กระบือ 0-5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 75.38 ส่วนที่เหลือ 6-10 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 24.62 จำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโค-กระบือเฉลี่ย 2.17 ครั้ง ส่วนใหญ่มีจำนวน โค-กระบือทั้งหมด (รวมทั้งส่วนตัวและโครงการฯ) 1-10 ตัว คิดเป็นร้อยละ 95.23 รองลงมาคือ 11-20 ตัว คิดเป็นร้อยละ 3.77 จำนวนโค-กระบือทั้งหมด (รวมทั้งส่วนตัวและโครงการฯ) เฉลี่ย 4.21 ตัว ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับโค-กระบือจากโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 82.66 รองลงมาคือ 1-3 ตัว คิดเป็นร้อยละ 14.07 รับโค-กระบือของโครงการเฉลี่ย 1.27 ตัว เกษตรกรสองในสามยังไม่มีลูกโค-กระบือเกิดในรอบปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 77.14 รองลงมาคือ 1-3 ตัว คิดเป็นร้อยละ 19.35 จำนวนลูกโค-กระบือเกิดในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 0.95 ตัวและยังไม่ได้ส่งลูกโค-กระบือคืนแก่โครงการในรอบปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 70.10 รองลงมาส่งคืน 1 ตัว คิดเป็นร้อยละ 21.36 จำนวนลูกโค-กระบือที่ส่งคืนแก่โครงการ

ในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 0.40 บาท เกษตรกรไม่มีโค-กระบือของโครงการฯ ป่วย/ตาย ในรอบปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 84.42 ส่วนที่มีการป่วย/ตาย คิดเป็นร้อยละ 15.58 ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือจากโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 65.58 ส่วนที่ได้รับแล้ว คิดเป็นร้อยละ 34.42 ส่วนใหญ่ยังไม่ได้รับกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือจากโครงการฯ คิดเป็นร้อยละ 65.58 รองลงมาคือได้กรรมสิทธิ์มาแล้ว 1-3 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.9 ระยะเวลาได้รับกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือจากโครงการฯ เฉลี่ย 0.77 ส่วนใหญ่ยังไม่มีรายได้จากการเลี้ยงโค-กระบือในรอบปีที่ผ่านมา คิดเป็นร้อยละ 65.83 รองลงมาคือ 20,000 บาท ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 16.08 รายได้จากการเลี้ยงโค-กระบือในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 7,005.37 บาท ส่วนใหญ่ใช้วิธีการผสมพันธุ์โค-กระบือด้วยการผสมเทียม คิดเป็นร้อยละ 71.36 ส่วนที่เหลือใช้พ่อพันธุ์ คิดเป็นร้อยละ 28.64 เกษตรกรเกือบครึ่งใช้วิธีการรักษาโรคโค-กระบือโดยอาสาปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 46.98 รองลงมาคือ แจ้งเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ของทางราชการ (กรมปศุสัตว์) คิดเป็นร้อยละ 39.95 เกษตรกรใช้การตัดอาหารหยาบตามข้างถนนหรือตามท่าเลสำหรับเลี้ยงโค-กระบือ ในกรณีไม่มีที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 41.45 รองลงมาคือ ใช้เศษวัสดุทางการเกษตร คิดเป็นร้อยละ 41.25 เกษตรกรเกินกว่าครึ่งใช้แหล่งเงินทุนในการเลี้ยงโค-กระบือจากทุนส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 57.25 รองลงมาคือ ธนาคาร ธกส. คิดเป็นร้อยละ 29.18 ส่วนที่น้อยที่สุดคือธนาคารพาณิชย์อื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.67 และใช้ที่ดินของตนเองในการเลี้ยงโค-กระบือ คิดเป็นร้อยละ 68.10 รองลงมาคือ เป็นที่ดินของ (พ่อตา, แม่ยาย, พ่อสามี, แม่สามี) คิดเป็นร้อยละ 22.85 ส่วนเช่าที่ดินเลี้ยงน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 9.05 เกษตรกรหนึ่งในสามใช้หญ้าสดเป็นอาหารหยาบที่ใช้เป็นหลักในฟาร์ม คิดเป็นร้อยละ 35.75 รองลงมาคือ ฟางข้าว คิดเป็นร้อยละ 34.43 ส่วนใช้หญ้าหมัก น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 6.94 ใช้แหล่งน้ำจากบ่อขุดและสระขุดในการเลี้ยงโค-กระบือ คิดเป็นร้อยละ 26.86 รองลงมาคือ ประปา คิดเป็นร้อยละ 25.71 แหล่งความรู้ด้านการเลี้ยงโค-กระบือจากเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์ คิดเป็นร้อยละ 32.00 รองลงมาคือ สมาชิกกลุ่มผู้เลี้ยงโค-กระบือ เพื่อนบ้าน คิดเป็นร้อยละ 25.03 และเกษตรกรมีวิธีการติดต่อเจ้าหน้าที่ปศุสัตว์โดยเข้าพบด้วยตนเอง คิดเป็นร้อยละ 21.96 รองลงมาคือ โทรศัพท์, ไลน์, เฟสบุ๊ค คิดเป็นร้อยละ 21.74 ส่วนวิธีอื่น ๆ คิดเป็นร้อยละ 1.44

จากผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกรอยู่ที่ 8.65 ปี ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือสืบเนื่องมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังนั้นด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้วจึงทำให้เกษตรกรมีการปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติการเลี้ยงโค-กระบือของตนเองให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรียพร แสงวงศ์ และคณะ (2563) ที่ศึกษาสภาพการเลี้ยงประเมินปัญหาและโอกาสในการผลิตโคเนื้อคุณภาพ โดยพบว่าประสบการณ์ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟาร์มโคเนื้อและคุณภาพของโคเนื้อ เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้วิธีการผสมพันธุ์โค-กระบือด้วยการผสมเทียม คิดเป็นร้อยละ 71.36 ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ ผกามาศ รุ่งเรือง และคณะ (2550) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร พบว่าเกษตรกรมีการผสมพันธุ์โค-กระบือโดยใช้วิธีการผสมเทียมเป็นหลัก คิดเป็นร้อยละ 75.26 แตกต่างจากการศึกษาของ จันทรเพ็ญ ภูผาเด็น และหญิงแก้วเกิด (2561) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของเกษตรกรสมาชิกกลุ่มโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ พบว่า เกษตรกรประมาณหนึ่งในสามผสมพันธุ์สัตว์โดยใช้พ่อพันธุ์ ใช้ทั้งพ่อพันธุ์และการผสมเทียม และใช้การผสมเทียม ร้อยละ 42.9, 30.6 และ 26.5 ตามลำดับ และแตกต่างจากการศึกษาของ บุญโชค บรรณสาร และคณะ (2549) ที่ศึกษาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ จังหวัดอำนาจเจริญ พบว่า การผสมพันธุ์โคโดยใช้พ่อพันธุ์ ร้อยละ 58.80 ใช้ทั้งพ่อพันธุ์และการผสมเทียม ร้อยละ 41.20 และเกษตรกรหนึ่งในสามใช้อาหารหยาบหลัก เป็นหญ้าสดเลี้ยง

โค-กระบือ คิดเป็นร้อยละ 35.75 รองลงมาใช้ฟางข้าว ร้อยละ 34.43 ใช้การตัดอาหารหยาบตามข้างถนน หรือตามท่าเล สำหรับเลี้ยงโค-กระบือ ในกรณีไม่มีที่ดิน คิดเป็นร้อยละ 41.45 สอดคล้องกับ บุญโชค บรรณสาร และคณะ (2549) ได้รายงานว่ เกษตรกรร้อยละ 48.80 ปลูกหญ้าและใช้หญ้าตามธรรมชาติเลี้ยงสัตว์

3. ทศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

การศึกษาทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 ใช้วิธีการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของเกษตรกรในประเด็นต่างๆเกี่ยวกับโครงการ ธคก. ได้แก่ 1) เป็นนโยบายของรัฐที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในชุมชน 2) เป็นนโยบายของรัฐที่สามารถนำไปปฏิบัติได้ 3) เป็นนโยบายของรัฐที่ให้การสนับสนุนต่อการเลี้ยงโค-กระบืออย่างต่อเนื่อง 4) เป็นที่พึงของชุมชนในด้านการเลี้ยงโค-กระบือ 5) ทำให้เกิดการสร้างงานสร้างรายได้เพิ่มขึ้นในชุมชน 6) สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน 7) เป็นตัวอย่างในการจัดการเลี้ยงดูโค-กระบือของเกษตรกรในชุมชน 8) ทำให้กระจายความรู้ไปสู่เกษตรกรในชุมชนได้มากขึ้น 9) ทำให้เกิดความเชื่อมั่นในการเป็นผู้นำในการเลี้ยงโค-กระบือมากขึ้น 10) ทำให้ได้รับการยกย่องจากชุมชน 11) ทำให้เกิดความภูมิใจที่ได้ช่วยเหลือเกษตรกร 12) ทำให้มีความรู้การเลี้ยงโค-กระบือมากขึ้น 13) ทำให้มีทักษะการเลี้ยงโค-กระบือมากขึ้น 14) ทำให้มีการวางแผนการทำงานเป็นระบบมากขึ้น 15) ทำให้รู้จักคนภายนอกมากขึ้น 16) ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

ผลการศึกษา ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พบว่าโดยรวมมีความคิดเห็นระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง ($\bar{X}=4.38$, S.D.=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ โครงการ ธคก. เป็นนโยบายของรัฐที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในชุมชน ($\bar{X}=4.51$, S.D.=0.72) รองลงมาคือ โครงการ ธคก. เป็นนโยบายของรัฐที่ให้การสนับสนุนต่อการเลี้ยงโค-กระบืออย่างต่อเนื่อง ($\bar{X}=4.49$, S.D.=0.62) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การเลี้ยงโค-กระบือโครงการ ธคก. ทำให้ได้รับการยกย่องจากชุมชน ($\bar{X}=4.15$, S.D.=0.82)

จากการศึกษาสอดคล้องกับ มานิตา จันทรเศรชฐี (2551) ที่ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อการเลี้ยงกระบือในจังหวัดอุทัยธานี โดยพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติเห็นด้วยอย่างยิ่งต่อการเลี้ยงกระบือ และสอดคล้องกับการศึกษา สว่าง อังกูโร และคณะ (2556) ที่พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ โดยมีความพึงพอใจต่อผลตอบแทนที่ได้จากโครงการในระดับมาก ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตเกษตรกรและชุมชน

4. การสนับสนุนการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

จากผลการศึกษา การสนับสนุนการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X}=2.53$, S.D.=0.93) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการด้านความรู้ ($\bar{X}=3.55$, S.D.=1.10) รองลงมาคือ การสนับสนุนจากหน่วยงานราชการด้านการตลาด ($\bar{X}=2.78$, S.D.=1.24) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การสนับสนุนด้านเงินทุนจากเอกชนและนายทุน ($\bar{X}=2.18$, S.D.=1.17) สอดคล้องกับ ผกามาศ รุ่งเรือง และคณะ (2550) ที่รายงานว่เกษตรกรได้รับการดูแลเอาใจใส่จากเจ้าหน้าที่อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับ มานิตา จันทรเศรชฐี (2551) ได้รายงานว่เกษตรกรร้อยละ 97.50 ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานราชการ ด้านความรู้เกี่ยวกับการเลี้ยงกระบือ

5. ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกรตามพระราชดำริ

การศึกษาปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.76$, S.D.=.83) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ปัญหาอุปสรรคด้านวิถีปฏิบัติต่อการเลี้ยงโค-กระบือของโครงการ ธคก. เรื่องระยะเวลาการได้รับมอบกรรมสิทธิ์ (5ปี) นานเกินไป ($\bar{X}=3.28$, S.D.=1.19) รองลงมาคือปัญหาอุปสรรคด้านปัจจัยสนับสนุนการปฏิบัติ เรื่องอาหารชั้น มีราคาแพง ($\bar{X}=3.15$, S.D.=1.23) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ปัญหาอุปสรรคด้านความพร้อมของครอบครัวเรื่องไม่มีสิทธิในที่ดินฟาร์มโค-กระบือ ($\bar{X}=2.43$, S.D.=1.30) ซึ่ง สอดคล้องกับ จันทร์เพ็ญ ภูผาเต็น และหญิง แก้วเกิด (2561) ที่ได้รายงานไว้ว่า เกษตรกรมี ปัญหาอุปสรรคในระดับปานกลาง คือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การตัดสินใจ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมรับผิดชอบ มีปัญหาอุปสรรคในระดับน้อย คือ ด้านการเลี้ยงสัตว์และการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกร แตกต่างจาก สุรพงษ์ ศรีปิยะพันธ์ และคณะ (2551) ได้รายงานไว้ว่าปัญหาการดำเนินโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ จังหวัดหนองคาย มาจากสาเหตุ คือโค-กระบือที่ได้รับมีขนาดเล็กมาก ยังไม่ถึงวัยเจริญพันธุ์ เจ้าหน้าที่ทางราชการขาดการติดตาม ตรวจสอบ และคัดเลือกเกษตรกรไม่ดีพอ

6. ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

การศึกษาความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.53$, S.D.=.84) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความต้องการด้านการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ เรื่องการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านการเลี้ยงโค-กระบือ ($\bar{X}=3.71$, S.D.=.92) รองลงมาคือ ความต้องการด้านการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐ เรื่องการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านการป้องกันกำจัดโรคและพยาธิ ($\bar{X}=3.69$, S.D.=.95) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความต้องการด้านการสนับสนุนจากองค์กรอื่นเรื่อง ได้รับการยอมรับช่วยเหลือจากเกษตรกรผู้เลี้ยงโคนมในพื้นที่ ($\bar{X}=3.15$, S.D.=1.11) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ กุบแก้ว และคณะ (2547 อ้างถึงใน ศรณรงค์ ศุภสวัสดิ์ และคณะ, 2553) ซึ่งศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการความรู้ในการพัฒนาการผลิตกระบือของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น โดยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านความรู้ในการพัฒนาการผลิต ความรู้ด้านอาหาร และเรื่องสุขภาพของสัตว์เลี้ยง เพื่อใช้ในพัฒนาและปรับปรุงฟาร์มของตนเองให้เกิดประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิริกิตต์ ผาสุก (2559) ซึ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตกระบือ โดยพบว่าปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดคือการส่งเสริมและสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐในการเข้ามาดูแลทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยง รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีหน่วยงานโดยเฉพาะเข้ามาดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

7. ประสิทธิภาพการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ

การศึกษาประสิทธิภาพต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดี ($\bar{X}=3.61$, S.D.=1.21) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมกับชุมชนหรือองค์กรต่าง ๆ ($\bar{X}=4.17$, S.D.=1.41) รองลงมาคือด้านการบริหารจัดการหมู่บ้าน/กลุ่ม ($\bar{X}=3.97$, S.D.=1.52) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการจัดการเลี้ยงสัตว์ ($\bar{X}=2.70$, S.D.=1.50) ซึ่งอยู่ในระดับพอใช้ จากการศึกษา สอดคล้องกับ จันทร์เพ็ญ ภูผาเต็น และหญิง แก้วเกิด (2561) พบว่า การมีส่วนร่วมกิจกรรมของเกษตรกร สมาชิกกลุ่มอยู่ในระดับมาก คือ การมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือกิจกรรมต่างๆภายในกลุ่ม ยังสอดคล้องกับ

ผกามาศ รุ่งเรือง และคณะ (2550) พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสำเร็จของโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่จังหวัดสกลนคร ในการดำเนินโครงการธนาคารโค-กระบือ เจ้าหน้าที่ ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรมีการกระตุ้นให้เกษตรกรตระหนักถึงการมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมของกลุ่ม และสอดคล้องกับรายงานของ จุฑาภรณ์ ผาฏ และนิวัฒน์ มาสุวรรณ (2540) พบว่า การมีส่วนร่วมของเกษตรกรในการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์การพัฒนาปศุสัตว์แบบมีส่วนร่วมสำหรับเกษตรกรรายย่อยในจังหวัดขอนแก่น 4 ด้าน ได้แก่ การวางแผน ด้านการดำเนินงาน ด้านการรับผลประโยชน์ และการติดตามประเมินผล

8. ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4

การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุ เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามกับตัวแปรอิสระหลายตัวว่า ตัวแปรอิสระแต่ละตัวมีความสัมพันธ์แบบใดหรือทิศทางใด (เชิงบวกหรือเชิงลบ) กับตัวแปรตาม และมีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามมากน้อยเพียงใด การวิเคราะห์ที่ใช้ตัวแปร ดังนี้

ตัวแปรอิสระ คัดเลือกมาทั้งหมด 23 ตัวแปรจากทั้งหมด 44 ตัวแปร โดยพิจารณาเลือกจากตัวแปรในเชิงปริมาณ และทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ ไม่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินกว่า 0.80 โดยคัดมาจาก

1) ข้อมูลสภาพพื้นฐานทางสังคม และเศรษฐกิจบางประการ 9 ตัวแปร ได้แก่ 1) อายุ 2) พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด 3) พื้นที่คอกและโรงเรือนเลี้ยงโค-กระบือ 4) พื้นที่แปลงพืชอาหารสัตว์ 5) จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 6) รายได้หลักเฉลี่ยต่อปี 7) รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี 8) ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือน 9) หนี้สินที่มีในปัจจุบัน

2) ข้อมูลด้านสภาพการเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกร 10 ตัวแปร ได้แก่ 1) จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโค-กระบือ 2) ประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือ 3) ระยะเวลาการเป็นสมาชิกโครงการธนาคารโค-กระบือฯ 4) จำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโค-กระบือ 5) จำนวนโค-กระบือทั้งหมด (รวมทั้งส่วนตัวและโครงการฯ) 6) จำนวนโค-กระบือ ของโครงการธนาคารโค-กระบือฯ 7) จำนวนลูกโค-กระบือที่เกิดในรอบปีที่ผ่านมา 8) จำนวนลูกโค-กระบือ ที่ส่งคืนแก่โครงการในรอบปีที่ผ่านมา 9) ระยะเวลาหลังมอบได้รับมอบกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือจากโครงการฯ 10) รายได้จาก การเลี้ยงโค-กระบือ ในรอบปีที่ผ่านมา

3) ข้อมูลทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ 1 ตัวแปร

4) ข้อมูลการสนับสนุนการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ 1 ตัวแปร

5) ข้อมูลปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ 1 ตัวแปร

6) ข้อมูลความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ 1 ตัวแปร

ตัวแปรตามคือ ประสิทธิภาพต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4

ผลวิเคราะห์เบื้องต้นเกี่ยวกับตัวแปรที่นำเข้ามาสมการ พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีอายุเฉลี่ย 52.91 ปี มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 12.13 ไร่ มีพื้นที่คอกและโรงเรือนเลี้ยงโค-กระบือเฉลี่ย 17.97

ไร่ มีพื้นที่แปลงพืชอาหารสัตว์เฉลี่ย 2.72 ไร่ มีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.42 คน มีรายได้หลักเฉลี่ย 66,043.97 บาท/ปี มีรายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 37,691.21 บาท/ปี มีค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือนเฉลี่ย 50,896.73 บาท/ปี มีหนี้สินในปัจจุบันเฉลี่ย 133,776.39 บาท มีจำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโค-กระบือเฉลี่ย 1.87 คน มีประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือเฉลี่ย 8.65 ปี มีระยะเวลาการเป็นสมาชิกโครงการ ธคก.เฉลี่ย 3.06 ปี จำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโค-กระบือเฉลี่ย 2.17 ครั้ง มีจำนวนโค-กระบือทั้งหมด (รวมทั้งส่วนตัวและโครงการ) เฉลี่ย 4.21 ตัว จำนวนโค-กระบือที่ได้รับจากโครงการ ธคก. เฉลี่ย 1.27 ตัว จำนวนลูกโค-กระบือที่เกิดในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 0.95 ตัว จำนวนลูกโค-กระบือที่ส่งคืนแก่โครงการในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 0.40 ตัว ระยะเวลาหลังมอบกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือจากโครงการ ธคก. เฉลี่ย 0.77 ปี มีรายได้จากการเลี้ยงโค-กระบือในรอบปีที่ผ่านมาเฉลี่ย 7,005.37 บาท ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ ธคก. มีค่าเฉลี่ย 4.38 การสนับสนุนการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. มีค่าเฉลี่ย 2.53 ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. มีค่าเฉลี่ย 2.76 และความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. มีค่าเฉลี่ย 3.53

ตาราง แสดงค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน
ตัวแปรอิสระ		
1. อายุ	52.91	9.28
2. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	12.13	11.04
3. พื้นที่คอกและโรงเรือนเลี้ยงโค-กระบือ	17.97	90.91
4. พื้นที่แปลงพืชอาหารสัตว์	2.72	5.58
5. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	4.42	1.56
6. รายได้หลักเฉลี่ยต่อปี	66,043.97	66,476.00
7. รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี	37,691.21	52,249.35
8. ค่าใช้จ่ายอุปโภคบริโภคในครัวเรือนเฉลี่ยต่อปี	50,896.73	71,489.27
9. หนี้สินในปัจจุบัน	133,776.39	220,913.22
10. จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโค-กระบือ	1.87	1.57
11. ประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือ	8.65	8.90
12. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกโครงการ ธคก.	3.06	3.08
13. จำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโคกระบือ	2.17	2.27
14. จำนวนโค-กระบือทั้งหมด (รวมทั้งส่วนตัวและโครงการ)	4.21	5.62
15. จำนวนโค-กระบือที่ได้รับจากโครงการ ธคก.	1.27	1.00
16. จำนวนลูกโค-กระบือที่เกิดในรอบปีที่ผ่านมา	0.95	1.30
17. จำนวนลูกโค-กระบือที่ส่งคืนแก่โครงการในรอบปีที่ผ่านมา	0.40	0.74
18. ระยะเวลาหลังมอบกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือจากโครงการ	0.77	1.63
19. รายได้จากการเลี้ยงโค-กระบือในรอบปีที่ผ่านมา	7,005.37	18,358.54
20. ทัศนคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ ธคก.	4.38	0.53

ตาราง (ต่อ)

ตัวแปร	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบน มาตรฐาน
21. การสนับสนุนการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร	2.53	0.93
22. ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ชคก.	2.76	0.83
23. ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกร ผู้เข้าร่วมโครงการ ชคก.	3.53	0.84

ตัวแปรตาม

ประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่ ปศุสัตว์เขต 4	3.61	1.21
---	------	------

เมื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระแต่ละคู่ พบว่า ไม่มีตัวแปรอิสระคู่ใดที่มีความสัมพันธ์กันสูงเกินกว่า 0.80 ที่จะก่อให้เกิดปัญหา Multicollinearity การละเมิดข้อสมมติฐานที่เกี่ยวกับเทคนิคการวิเคราะห์ถดถอยพหุ รายละเอียดปรากฏตามตาราง โดยตัวแปรที่ใช้ได้กำหนดสัญลักษณ์ ดังต่อไปนี้

ตัวแปรตาม Y = ประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4

ตัวแปรอิสระ X_1 = อายุ

X_2 = พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด

X_3 = พื้นที่คอกและโรงเรือนเลี้ยงโค-กระบือ

X_4 = พื้นที่แปลงพืชอาหารสัตว์

X_5 = จำนวนสมาชิกในครัวเรือน

X_6 = รายได้หลักเฉลี่ยต่อปี

X_7 = รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี

X_8 = ค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคในครัวเรือน

X_9 = หนี้สินที่มีในปัจจุบัน

X_{10} = จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโค-กระบือ

X_{11} = ประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือ

X_{12} = ระยะเวลาการเป็นสมาชิกโครงการธนาคารโค-กระบือฯ

X_{13} = จำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโค-กระบือ

X_{14} = จำนวนโค-กระบือทั้งหมด (รวมทั้งส่วนตัวและโครงการฯ)

X_{15} = จำนวนโค-กระบือที่ได้รับจากโครงการธนาคารโค-กระบือฯ

X_{16} = จำนวนลูกโค-กระบือที่เกิดในรอบปีที่ผ่านมา

X_{17} = จำนวนลูกโค-กระบือ ที่ส่งคืนแก่โครงการในรอบปีที่ผ่านมา

X_{18} = ระยะเวลาหลังมอบกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือจากโครงการฯ

X_{19} = รายได้จากการเลี้ยงโค-กระบือ ในรอบปีที่ผ่านมา

X_{20} = ทักษะคติของเกษตรกรที่มีต่อโครงการฯ

X_{21} = การสนับสนุนการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ

X_{22} = ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ

X_{23} = ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุโดยนำตัวแปรอิสระทั้ง 23 ตัว เข้าไปในสมการ แล้วคำนวณโดยใช้วิธี Stepwise ผลปรากฏว่า ได้ค่า $F = 36.138$ Sig = .000 หมายความว่า มีตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตามในรูปเชิงเส้น เมื่อพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจเชิงพหุ Multiple Coefficient of Determination : R^2 มีค่าเท่ากับ 0.317 หมายความว่าตัวแปรอิสระทั้งหมด สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตาม (ประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริในพื้นที่ปศุสัตว์ เขต 4) ได้ร้อยละ 31.70 ในบรรดาตัวแปรอิสระทั้ง 23 ตัวแปร มี 3 ตัวแปรที่มีผลต่อตัวแปรตาม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่

- 1) ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ
 - 2) ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ
 - 3) ประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือ
- รายละเอียดปรากฏตามตารางที่ 14 ซึ่งตัวแปรทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์สามารถเขียนเป็นสมการถดถอยพหุ ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = a + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_kX_k$$

เมื่อ \hat{Y} = ตัวแปรตาม
 a = ค่าคงที่
 $b_{1,2,\dots,k}$ = ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระแต่ละตัว
 $X_{1,2,\dots,k}$ = ตัวแปรอิสระแต่ละตัว

เมื่อแทนค่าในสมการถดถอยพหุ คือ ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 ดังนี้

$$\hat{Y} = 1.295 + 0.743X_{20} + 0.464X_{23} + 0.222X_{11}$$

ตาราง แสดงการวิเคราะห์ถดถอยประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4

ตัวแปร (พยากรณ์)	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig
1. ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อโครงการฯ	0.743	7.243	0.000*
2. ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ	0.464	7.174	0.000*
3. ประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือ	0.222	2.793	0.005*
4. อายุ	-0.015	-0.345	0.731
5. พื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมด	-0.075	-1.762	0.079
6. พื้นที่คอกและโรงเรือนเลี้ยงโค-กระบือ	-0.084	-1.993	0.077
7. พื้นที่แปลงพืชอาหารสัตว์	-0.058	-1.369	0.172

ตาราง (ต่อ)

ตัวแปร (พหุภาคย์)	ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (b)	t	Sig
8. จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.012	0.280	0.780
9. รายได้หลักเฉลี่ยต่อปี	-0.082	-1.934	0.064
10. รายได้นอกภาคการเกษตรเฉลี่ยต่อปี	-0.079	-1.888	0.060
11. ค่าใช้จ่ายอุปโภค บริโภคในครัวเรือน	-0.051	-1.223	0.222
12. หนี้สินที่มีในปัจจุบัน	-0.031	-0.738	0.461
13. จำนวนแรงงานที่ใช้เลี้ยงโค-กระบือ	-0.038	-0.898	0.370
14. ระยะเวลาการเป็นสมาชิกโครงการ ธคก.	-0.100	-2.373	0.088
15. จำนวนครั้งที่เข้ารับการฝึกอบรมเกี่ยวกับการเลี้ยงโค-กระบือ	-0.083	-1.977	0.069
16. จำนวนโค-กระบือทั้งหมด (รวมทั้งส่วนตัวและโครงการ ธคก.)	0.054	1.195	0.233
17. จำนวนโค-กระบือ ที่ได้รับจากโครงการ ธคก.	0.297	1.868	0.084
18. จำนวนลูกโค-กระบือที่เกิดในรอบปีที่ผ่านมา	0.013	0.295	0.768
19. จำนวนลูกโค-กระบือ ที่ส่งคืนแก่โครงการในรอบปีที่ผ่านมา	-0.062	-1.459	0.145
20. ระยะเวลาหลังมอบกรรมสิทธิ์แม่โค-กระบือจากโครงการ ธคก.	0.041	0.955	0.340
21. รายได้จากเลี้ยงโค-กระบือในรอบปีที่ผ่านมา	0.103	2.343	0.060
22. การสนับสนุนการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ	-0.017	-0.390	0.696
23. ปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ	-0.014	-0.328	0.743

* Significance ของสถิติทดสอบ $t \leq$ ระดับนัยสำคัญ 0.05

จากผลการศึกษา ปัจจัยที่มีประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 พบว่ามีประเด็นที่น่าสนใจและสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ปัจจัยในเชิงบวก ได้แก่

1.1 ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ ธคก. จากผลการศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งกับประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. มีค่าเฉลี่ย 4.38 กล่าวคือ หากเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีสูงมากยิ่งขึ้น ย่อมส่งผลให้ประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรเพิ่มสูงมากยิ่งขึ้นด้วย ทั้งนี้จากผลการศึกษา พบว่า ทักษะคิดของเกษตรกรที่มีต่อโครงการฯ เกษตรกรส่วนใหญ่มี

ความคิดเห็นด้วยอย่างยิ่ง นั่นคือเกษตรกรมีทัศนคติที่ดีอย่างยิ่งต่อโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำรินในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 เนื่องจากมีความคิดเห็นว่าโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริน เป็นนโยบายของรัฐที่เป็นประโยชน์ต่อเกษตรกรในชุมชน และยังเป็นนโยบายของรัฐที่ให้การสนับสนุนต่อการเลี้ยงโค-กระบืออย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกษตรกรมีความตั้งใจที่จะพัฒนาประสิทธิภาพในการเลี้ยงโค-กระบือของตนเองให้ดียิ่งขึ้นตามเกณฑ์ที่ทางกรมปศุสัตว์ กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ มานิตา จันทรเศรชฐี (2551) ที่ศึกษาทัศนคติของเกษตรกรต่อการเลี้ยงกระบือ โดยพบว่า เกษตรกรมีทัศนคติอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่ง โดยเกษตรกรที่มีทัศนคติที่ดีจะมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการเลี้ยงสัตว์มากยิ่งขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สำนักส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์ (2556) ที่พบว่า เกษตรกรมีทัศนคติที่ดีต่อการเข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริน โดยมีความพึงพอใจต่อผลตอบแทนที่ได้จากโครงการในระดับมาก ซึ่งส่งผลต่อวิถีชีวิตเกษตรกร และชุมชน ทำให้มีแรงงานกลับคืนถิ่นหรือช่วยให้คนไม่ทิ้งถิ่นมากขึ้น เกิดการพัฒนาประสิทธิผลในการเลี้ยงโค-กระบือที่บ้านเกิดของตนเองให้ดีมากยิ่งขึ้น

1.2 ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลางกับประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. มีค่าเฉลี่ย 3.53 กล่าวคือ หากเกษตรกรมีความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์สูงมากยิ่งขึ้น ย่อมส่งผลให้ประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรเพิ่มสูงมากยิ่งขึ้นด้วย ทั้งนี้จากผลการศึกษา พบว่า ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เกษตรกรมีความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างดี มีความต้องการด้านการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐในเรื่องการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านการเลี้ยงโค-กระบือ และด้านการป้องกันกำจัดโรคและพยาธิ เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการดูแลโค-กระบือของตนเอง ส่งผลให้ประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรมีผลดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติ กุบแก้ว และคณะ (2547 อ่างถึงใน ศรณรงค์ ศุภชวลิต และคณะ, 2553) ซึ่งศึกษาปัญหา อุปสรรค และความต้องการความรู้ในการพัฒนาการผลิตกระบือของเกษตรกรในจังหวัดขอนแก่น โดยพบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนจากภาครัฐในด้านความรู้ในการพัฒนาการผลิต ความรู้ด้านอาหาร และเรื่องสุขภาพของสัตว์เลี้ยง เพื่อใช้ในพัฒนาและปรับปรุงฟาร์มของตนเองให้เกิดประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรมากยิ่งขึ้น และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิริกิตต์ ฝาสุก (2559) ซึ่งศึกษาแนวทางการส่งเสริมการผลิตกระบือ โดยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดคือการส่งเสริมและสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐในการเข้ามาดูแลทั้งในด้านวัสดุอุปกรณ์ในการเลี้ยง รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการ และมีหน่วยงานโดยเฉพาะเข้ามาดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

1.3 ประสิทธิภาพการเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกร มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ กล่าวคือ หากเกษตรกรมีประสิทธิภาพการเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกรมากยิ่งขึ้น ย่อมส่งผลให้ประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรเพิ่มสูงมากยิ่งขึ้นด้วย ทั้งนี้จากผลการศึกษา พบว่า ค่าเฉลี่ยของประสิทธิภาพการเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกรอยู่ที่ 8.65 ปี ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือสืบเนื่องมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ดังนั้นด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ก่อนแล้ว จึงทำให้เกษตรกรมีการปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิผลการเลี้ยงโค-กระบือของตนเองตั้งแต่รุ่นสู่รุ่นให้ดียิ่งขึ้นอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรีย์พร แสงวงศ์ และคณะ (2563) ที่ศึกษาสภาพการเลี้ยงการประเมินปัญหาและโอกาสในการผลิตโคเนื้อคุณภาพ โดยพบว่าประสิทธิภาพของเกษตรกรผู้เลี้ยงโคส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการฟาร์มโคเนื้อและคุณภาพของโคเนื้อ

2. ปัจจัยในเชิงลบ ไม่มี

9. การพิสูจน์สมมติฐานการศึกษา

จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุในตารางที่ 13 สรุปได้ว่า มีตัวแปรอิสระ 3 ตัวแปร ที่มีความสัมพันธ์กับตัวแปรตาม (ประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4) จึงพิสูจน์สมมติฐานได้ว่า มีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 ซึ่งปัจจัยดังกล่าว ได้แก่ 1) ทักษะของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ ธคก. 2) ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. 3) ประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำผลการศึกษาไปปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก.

จากการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ตัวแปรต้นที่มีอำนาจพยากรณ์คือ ทักษะของเกษตรกรที่มีต่อโครงการ ธคก. ความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. และ ประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือ ดังนั้นหากต้องการที่จะเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. จะต้องคำนึงถึงปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยเป็นสำคัญ โดยนำเสนอเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการฯ ดังนี้

1.1 ด้านทักษะของเกษตรกรที่มีต่อโครงการฯ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความช่วยเหลือในการแก้ไขปัญหา หรือลดอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น หรือมีการจัดหน่วยงานขึ้นมาเพื่อดูแลโดยเฉพาะ เนื่องจากเมื่อไม่มีปัญหาในการเลี้ยงโค-กระบือ เกษตรกรและชุมชนก็จะมีทัศนคติที่ดีในการที่จะเลี้ยงโค-กระบือต่อไป

1.2 ด้านความต้องการในการปฏิบัติต่อการเลี้ยงสัตว์ของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. จากผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการการสนับสนุนจากองค์กรภาครัฐในเรื่องการฝึกอบรมความรู้เพิ่มเติมด้านการเลี้ยงโค-กระบือ ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดอบรม และจัดหาวิทยากรเข้ามาให้ความรู้ที่ถูกต้องตามหลักวิชาการให้แก่เกษตรกร นอกจากนี้ทางปศุสัตว์ควรมีการประชาสัมพันธ์ข่าวสาร ความรู้โดยใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบกัน รวมถึงมีการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาช่วยให้ข้อมูลความรู้ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ วารสาร เอกสารต่าง ๆ (แผ่นพับหรือใบปลิว) รวมถึงการใช้แอปพลิเคชันต่าง ๆ ได้แก่ ไลน์ เฟสบุ๊ก เป็นต้น ในการเผยแพร่ข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่เกษตรกรอย่างทั่วถึงและรวดเร็ว

1.3 ด้านประสบการณ์การเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกร โดยควรมีการส่งเสริมให้มีการเลี้ยงโค-กระบือให้มากยิ่งขึ้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันหาแนวทางการอนุรักษ์โค-กระบือ และส่งเสริมการกลับมาใช้โค-กระบือไถนา เพื่อลดการใช้รถไถ ลดค่าใช้จ่ายน้ำมันเชื้อเพลิง ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และเพื่อนำมูลโค-กระบือมาใช้เป็นปุ๋ยคอก ลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร ซึ่งควรณรงค์ให้มีการอนุรักษ์โค-กระบือโดยใช้สื่อต่าง ๆ ในการเผยแพร่ข้อมูลและข่าวสาร เพื่อให้มีผู้เลี้ยงโค-กระบือมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก.

จากผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. ตามเกณฑ์การให้คะแนนประกวดหมู่บ้าน/กลุ่ม โครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ประจำปี 2561 ในด้านการจัดการเลี้ยงสัตว์ เกษตรกรส่วนใหญ่อยู่ในระดับปรับปรุงถึงร้อยละ 31.41 จากเกษตรกรตัวอย่างทั้งหมด โดยสืบเนื่องมาจากส่วนใหญ่เกษตรกรยังไม่มีลูกโค-กระบือจากโครงการฯ หรือมี

เพียงแค่ 1 ตัวเท่านั้น ดังนั้นเพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนลูกโค-กระบือ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการช่วยเหลือเกษตรกรที่ขาดแคลนพ่อพันธุ์ดี เพื่อใช้ผสมกับ แม่พันธุ์ ที่ได้รับสนับสนุนจากโครงการ ธคก. หรือมีการจัดตั้งธนาคารน้ำเชื้อ โค-กระบือเพื่อการผลิตน้ำเชื้อเพื่อการแจกจ่ายให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง ช่วยให้เกษตรกรมีปัจจัยการผลิตของตนเอง ลดต้นทุนการผลิต ซึ่งจะทำให้ผลผลิตที่ได้นั้นมีคุณภาพ ช่วยเพิ่มรายได้แก่เกษตรกร อีกทั้งได้นำน้ำเชื้อจากเกษตรกรที่ผลิตโค-กระบือได้ ไปหมุนเวียนให้แก่เกษตรกรรายอื่น ๆ ต่อไป เกิดผลประโยชน์ต่อเนื่องไม่สิ้นสุด

3. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเฉพาะในพื้นที่ปศุสัตว์เขต 4 เท่านั้นจึง ควรมีการศึกษาในพื้นที่อื่นด้วยเพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบกัน และหาแนวทางในการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติของเกษตรกรผู้เข้าร่วมโครงการ ธคก. ให้เพิ่มมากยิ่งขึ้นต่อไป

3.2 ควรมีการศึกษาวิจัยประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจร่วมด้วยในการวิจัยครั้งต่อไป เช่น ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการเลี้ยงโค-กระบือของเกษตรกร ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเข้าร่วมโครงการ ธคก. ของเกษตรกร เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมปศุสัตว์. 2556. ระเบียบกรมปศุสัตว์ว่าด้วยการดำเนินการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ พ.ศ. 2556
- กรมปศุสัตว์. 2559. รายงานการประชุม คณะกรรมการบริหารโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ครั้งที่ 3/2559 วันที่ 8 พฤศจิกายน 2559. น. 15
- กิริกิตต์ ผาสุก. 2559. แนวทางการส่งเสริมการผลิตกระบือในจังหวัดอุบลราชธานี. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตศึกษากิจการ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 90 (1), น. 203-215
- ธีรวิทย์ ขาวบุปผา. 2554. ศึกษาการบริหารจัดการโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริโดยชุมชนมีส่วนร่วม กรณีศึกษาพื้นที่บ้านโนนพอก ตำบลเชิงชุม อำเภอพรรณานิคม จังหวัดสกลนคร.
- ธีรวิทย์ ขาวบุปผา สมยศ ชุนเกศา และศลญา คอนสลัด. ธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ (ธคก.). กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์
- บุญโชค บรรณสาร สุพิน นองมัน. 2549. ศึกษาการเลี้ยงโคเนื้อของเกษตรกรโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ จังหวัดอำนาจเจริญ.
- บุญชม ศรีสะอาด. 2543. การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: สุริยาสาน.
- พวงรัตน์ ทวีวัฒน์. 2536. วิธีการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์และสังคม. พิมพ์ครั้งที่ 5. ฟิงเกอร์ปรีนแอนด์มีเดีย. กรุงเทพมหานคร.
- เบญจพรรณ เอกะสิงห์ เมธี เอกะสิงห์ และธัญญา พรหมบุรมย์. 2544. ตัวชี้วัดความยั่งยืนของระบบเกษตรและทรัพยากรธรรมชาติบนที่สูง: มุมมองทางเศรษฐกิจสังคม. ศูนย์วิจัยเพื่อเพิ่มผลผลิตทางเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. 150 น.
- มานิตา จันทร์เศรษฐี. 2551. ทศนคติของเกษตรกรต่อการเลี้ยงกระบือในจังหวัดอุทัยธานี. วิทยานิพนธ์ ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ยุทธ ไกยวรรณ. 2549. สถิติเพื่อการวิจัย. กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพ.

- โยธิน คັນสนยทุธ และจุมพล พุทธิรชิวิน.2529.จิตวิทยาสังคม. พิมพ์ครั้งที่2 . กรุงเทพฯ.
- วรางคณา ไตรส และ วิภาวรรณ ปาณะพล.2551.การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความยั่งยืนของ
ชุมชนเลี้ยงสัตว์ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. เอกสารทางวิชาการ สำนักพัฒนาการปศุสัตว์
และถ่ายทอดเทคโนโลยี กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. 80 น.
- วรรณชนก จันทชุม. 2560. สถิติประยุกต์ทางพฤติกรรมศาสตร์ พร้อมด้วยตัวอย่างการวิเคราะห์ข้อมูล
โปรแกรม SPSS. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- วิรัชฎ์ คงคะจันทร์.2535. หลักการส่งเสริมการเกษตร. กรุงเทพฯ: ที.พี. พรินท์.
- ศรณรงค์ ศุภชวลิต และคณะ. 2553. ปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์ใช้แรงงานกระบือของเกษตรกรจังหวัด
อุบลราชธานี. รายงานการวิจัย กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.
- ศุญษ์ส่งเสริมวิชาการ. ราชบัณฑิตยสถาน.2524. พจนานุกรมศัพท์สังคมวิทยา. กรุงเทพฯ: รุ่งศิลป์การ
พิมพ์ (1997).
- สงวน สิทธิเลิศอรุณ ทศนี ธงเทศ และ สุรินทร์ เพยกวิน.2522.สถิติสำหรับการวิจัยทาง
สังคมศาสตร์. ภาควิชาสถิติ. คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- สัญญา สัญญาวิวัฒน์.2536. ความคิดทางสังคมและทฤษฎีทางสังคม. (พิมพ์ครั้งที่5). สำนักพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สมพงษ์ เกษมสิน. 2514. การบริหารกรุงเทพมหานคร. สารานุกรมการบริหารสถาบันบัณฑิต
พัฒนบริหารศาสตร์. เกษมสุวรรณการพิมพ์. กรุงเทพมหานคร. 31 น.
- สุรีย์พร แสงวงศ์ และคณะ. 2563. การศึกษาสภาพการเลี้ยงการประเมินปัญหาและโอกาสในการผลิตโค
เนื้อคุณภาพของเกษตรกรจังหวัดแพร่. วารสารเกษตรพระจอมเกล้า, 38(2), น. 254-262
- สำนักส่งเสริมและพัฒนาการปศุสัตว์. 2556. การศึกษาสมรรถภาพการให้ผลผลิตของกระบือและความพึง
พอใจของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการธนาคารโค-กระบือเพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ:
กรณีศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงตอนบน. รายงานการวิจัย กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและ
สหกรณ์.
- หนังสือกรมปศุสัตว์ ที่ กษ. 0622/ว31515 ลงวันที่ 12 พฤศจิกายน 2561. เรื่อง การคัดเลือกสำนักงาน
ปศุสัตว์จังหวัด และหมู่บ้าน/กลุ่ม ชคก.ที่มีผลการดำเนินงานโครงการธนาคารโค-กระบือ
เพื่อเกษตรกร ตามพระราชดำริ ดีเด่น ระดับสำนักงานปศุสัตว์เขต ประจำปี 2561. ถึง
ปศุสัตว์เขต 4.
- O'Brien, J.A. 2007. Enterprise information systems. New York: McGraw-Hill.
- Pedhazur, E.J. 1997. Multiple Regression in Behavioral Research. New York: Holt Rinehart
and Winston.
- Tabachnick, B.G. & Fidell, L.S. 1989. Using Multivariate Statistics. 2nd ed. New York:
Harper collins.